

Revisionsrapport

Granskning av årsredovisning 2017

Botkyrka kommun

*Anders Hägg
Certifierad kommunal
revisor*

*Peter Alm
Certifierad kommunal
revisor och
auktoriserad revisor*

*Sonja Moré
Per Larson
Revisionskonsulter*

April 2018

Innehåll

1.	Sammanfattning	2
2.	Inledning	4
2.1.	Syfte och revisionsfrågor	4
2.2.	Revisionskriterier	5
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	6
3.1.1.	Iakttagelser	6
3.1.2.	Revisionell bedömning	8
3.2.	God ekonomisk hushållning.....	8
3.2.1.	Iakttagelser	9
3.2.2.	Revisionell bedömning	11
3.3.	Rättvisande räkenskaper.....	11
3.3.1.	Iakttagelser	11
3.3.2.	Revisionell bedömning	13
	Bilaga 1: Balanskravsresultat.....	15
	Bilaga 2: Målområde, fullmäktigemål och indikatorer (2017).....	16
	Bilaga 3: Målområde, fullmäktigemål och indikatorer (2016).....	18

1. Sammanfattning

PwC har på uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer granskat kommunens årsredovisning för 2017. Uppdraget är en obligatorisk del av revisionsplanen för år 2017.

Syftet med granskningen är att ge kommunens revisorer ett underlag för sin bedömning av om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lagens krav och god redovisningssed samt om resultatet är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande bedömning:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Vi noterar dock att årsredovisningen endast behandlar budgetavvikelse avseende större investeringsprojekt och i begränsad omfattning. Vi anser att det vore önskvärt att kommunen framgent redovisar en utökad analys av investeringsverksamhetens avvikelser.

- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. De två finansiella målen är uppfyllda. Vi noterar att både resultatmålet och investeringsmålet har justerats jämfört med föregående år.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Fullmäktige har beslutat om nya målområden och delvis reviderat fullmäktigemålen. Bedömningen baseras på att majoriteten av indikatorerna påvisar förbättrade förhållanden jämfört med föregående år. Nämndernas sammanvägda andel målområden som uppvisade god måluppfyllelse har ökat från 47 procent till 58 procent. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden har börjat tillämpa trafikljusmodellen under 2017 och självskattningen visar på ett högt resultat.

Vi är dock av uppfattningen att kommunen bör förtydliga utvärderingen av måluppfyllelsen för de 13 målen och inte endast beskriva utvecklingen av indikatorerna. Vidare anser vi att utvärderingen av måluppfyllelsen skulle framstå som mer objektiv om förutbestämda målnivåer angavs i budgeten. På detta sätt skulle målprocessen bli mer transparent i och med att fullmäktige på förhand definierar vilka värden som krävs för olika måluppfyllelsenivåer.

- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och upprättade i enlighet med god redovisningssed med nedanstående reservation.

Avvikelse mot god redovisningssed har påträffats avseende komponentavskrivning av materiella anläggningstillgångar. Kommunen uppfyller ännu inte gällande redovisningsrekommendation helt. Under 2017 har alla årets reinvesteringar och byggprojekt som färdigställts och ianspråktagits under året komponentindelats och komponentavskrivning har påbörjats. Huvuddelen av de äldre investeringarna kommer, enligt beslut från kommunstyrelsen, att indelas i komponenter under 2018. Kommunen har under den treårsperiod som följt efter den nya redovisningsrekommendationen varit aktuell genomfört omfattande investeringar samtidigt som en bedömning av effekterna av komponentavskrivning för äldre investeringar saknas. Sammantaget leder detta till att det finns en osäkerhet i de redovisningsmässiga effekterna varför vi inte kan uttala oss om huruvida kommunens räkenskaper är rättvisande avseende redovisning av anläggningstillgångar och dess effekter på såväl resultat- som balansräkningen.

2. Inledning

I lag om kommunal redovisning regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är styrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

2.1. Syfte och revisionsfrågor

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9 a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och ekonomiska ställning?
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vi har även bedömt kommunens ekonomiska ställning och utveckling, efterlevnaden av balanskravet och om resultatet i årsredovisningen är förenligt med de mål för god ekonomisk hushållning som fullmäktige beslutat om. Granskning av resultatsammanställning för VA-verksamheten och renhållningsverksamheten omfattas inte av denna granskning.

Nämndernas rapportering till fullmäktige har granskats såsom den presenteras i årsredovisningen.

Granskningen har utförts enligt god revisionsledning för kommuner och landsting. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning av den anledningen inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda brister kan förekomma. Vårt uppdrag omfattar inte en granskning och prövning om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig.

Granskningen har introducerats genom kontakter och samplanering med kommunens/landstingets ekonomikontor. Granskningen har utförts enligt god revisionsledning med utgångspunkt i SKYREV:s utkast "Vägledning för redovisningsrevision i kommuner och landsting". Vägledningen baseras på ISA (International Standards on Auditing). Som framgår av vägledningen kan implementeringen ske successivt varför tillämpliga ISA helt eller delvis har följts beroende på om vägledningen har beaktats i årets revisionsplan. Granskningen har skett genom intervjuer, dokumentgranskning, granskning av räkenskapsmaterial och i förekommande fall registeranalys.

Vår granskning och våra synpunkter baseras på det utkast till årsredovisning som presenterades 2018-03-21. Kommunstyrelsen fastställer årsredovisningen 2018-04-09 och fullmäktige behandlar årsredovisningen 2018-04-26.

Rapportens innehåll har sakgranskats av ekonomichef och redovisningschef.

2.2. Revisionskriterier

Granskningen av årsredovisningen innebär en bedömning av om rapporten följer:

- Kommunallagen (KL)
- Lag om kommunal redovisning (KRL)
- Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)
- Fullmäktiges beslutade mål om god ekonomisk hushållning

3. Granskningsresultat

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Iakttagelser

Utveckling av kommunens verksamhet

I förvaltningsberättelsen redovisas väsentliga händelser som inträffat under och delvis efter räkenskapsåret. Årsredovisningen innehåller även nämndspecifika händelser som präglar året. Av årsredovisningen framgår även, i tillräcklig omfattning, de kommunala verksamheternas förutsättningar och den förväntade utvecklingen.

Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaro finns illustrerad. Den totala sjukfrånvaron har minskat med 0,6 procentenheter och utgjorde under 2017 7,3 procent. Årsredovisningen redogör även för lång- och kortvarig sjukfrånvaro samt den relativa andelen kvinnor och män som anmält sjukfrånvaro.

I övrigt finns personalekonomisk redovisning avseende anställningsformer, löneskillnader samt andelen chefer och medarbetare med utländsk bakgrund.

Årsredovisningen innehåller även information om andra förhållanden som är av betydelse för styrning och uppföljning av verksamheten. Verksamhetspecifika nyckeltal redovisas bland annat.

Gemensam förvaltningsberättelse

Förvaltningsberättelsen omfattar en beskrivning av den samlade kommunala verksamhetens organisation och verksamhet. Årsredovisningen innehåller avsnittet *Så styrs Botkyrka*, som förklarar hur kommunens övergripande mål operationaliseras i nämndmål och enhetsmål.

Investeringsredovisning

Årets investeringar redovisas på en aggregerad nivå i avsnittet *Ekonomisk analys* i förvaltningsberättelsen. Upplýsningar om budgetavvikelse för större investeringar lämnas i begränsad omfattning. Uträkningarna överensstämmer med övriga delar av årsredovisningen.

En samlad investeringsredovisning finns i avsnittet *Ekonomiska sammanställningar*. I årsredovisningen finns ett sammandrag av årets investeringsverksamhet per nämnd. Årets nettoinvesteringar exkl. markförvärv uppgår till totalt 405,0 mnkr (2016: 390,5 mnkr), vilket innebär ett budgetöverskott om 486,2 mnkr (2016: 415,6 mnkr). Orsaken till överskottet kommenteras inte i den ekonomiska analysen. Däremot nämns att investeringsnivån kommer öka de närmaste åren eftersom flera stora projekt inom förskola, skola, äldreomsorg och andra områden kommer effektueras. Under 2017 har kommunen har förvärvat mark från Stockholms stad i Hallunda, Norsborg och Fittja. Den totala köpeskillingen uppgår till 1,6 mdkr, varav drygt 1,0 mdkr har aktiverats under 2017.

Driftredovisning

Utfallet av kommunens driftverksamhet redovisas inte per nämnd i förvaltningsberättelsen, utan på aggregerad nivå under verksamhetens intäkter och kostnader. Upplysningar om orsaker till budgetavvikelser på nämndnivå lämnas därmed inte. Analys görs istället avseende utvecklingen av verksamhetens intäkter och kostnader jämfört med föregående år. Analys avseende nämndernas resultat i relation till budget görs i respektive nämnds verksamhetsberättelse. En sammanhållen driftredovisning per nämnd finns i avsnittet *Ekonomisk sammanställning*.

Tabell 1: Nämndernas budgetavvikelser 2017

Driftsredovisning per nämnd, mnkr	Utfall netto-kostnader 2017	Budget 2017	Budget-avvikelse	Avvikelse, %
Kommunstyrelsen	-285,4	-289,7	4,3	1,5
Samhällsbyggnadsnämnden	-97,2	-115,0	17,8	15,5
Miljö- och hälsoskyddsnämnden	-16,3	-16,6	0,3	1,9
Tekniska nämnden	28,4	-0,5	28,9	5 625,3
Kultur- och fritidsnämnden	-239,2	-241,5	2,5	1,0
Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden	-250,4	-248,1	-2,3	-0,9
Utbildningsnämnden	-2 428,2	-2 431,2	3,0	0,1
Socialnämnden	-616,2	-599,9	-16,3	-2,7
Vård- och omsorgsnämnden	-1 064,2	-1 067,3	3,1	0,3
Revisionen	-3,9	-4,3	0,4	9,3
Summa nämndernas nettokostnader	-4 972,6	-5 014,1	41,5	0,8

Nämndernas samlade verksamhet redovisar ett budgetöverskott uppgående till 41,5 mnkr. Föregående år redovisade nämndernas samlade verksamhet ett budgetöverskott om 150,3 mnkr.

Årets budgetavvikelse förklaras främst av positiva avvikelser i samhällsbyggnadsnämnden (17,8 mnkr, varav 3,5 mnkr som hänförs till exploateringsverksamheten) och tekniska nämnden (28,9 mnkr, varav 6,8 mnkr från VA-verksamheten).

Endast två nämnder redovisar budgetunderskott - arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden (-2,3 mnkr) och socialnämnden (-16,3 mnkr).

I förhållande till respektive nämnds budgeterade medel är avvikelsen mest omfattande inom tekniska nämnden, vilket förklaras av att tekniska nämnden i stort budgeterar ett nollresultat.

Balanskravsresultat

Förvaltningsberättelsen innehåller en balanskravsutredning i enlighet med KRL. Årets resultat enligt resultaträkningen uppgår till 261,3 mnkr. Balanskravsutredningen innefattar reducering av samtliga realisationsvinster (-68,2 mnkr), justering för förluster i

värdepapper (+6,7 mnkr), avdrag för avkastning av pensionsavsättning (-57,1 mnkr) samt avdrag för VA-resultatet (-8,5 mnkr). Det justerade balanskravsresultatet uppgår till 134,2 mnkr. Tillvägagångssättet för att beräkna balanskravsresultatet finns illustrerat i bilaga 1.

Utvärdering av ekonomisk ställning

Förvaltningsberättelsen innehåller en utvärdering av ekonomisk ställning. Analysen och utvärderingen tar sin utgångspunkt i bland annat finansiellt resultat, intäkts- och kostnadsutveckling samt investeringsnivå och upplåning. Resultatet av denna analys kopplas även till målen för god ekonomisk hushållning ur ett finansiellt perspektiv.

3.1.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årsredovisningen allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen.

Kommunen lever upp till kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Vi bedömer att förvaltningsberättelsen i allt väsentligt innehåller den information som ska ingå enligt lag om kommunal redovisning och god redovisningssed. Vi noterar dock att årsredovisningen endast behandlar budgetavvikelser avseende större investeringsprojekt och i begränsad omfattning. Vi anser att det vore önskvärt att kommunen framgent redovisar en utökad analys av investeringsverksamhetens avvikelser.

3.2. God ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige har fastställt en flerårsplan avseende 2018-2020 som innehåller sju målområden. Kommunens långsiktiga strategier och mål för perioden syftar till att uppnå Botkyrkas vision om att kommunen ska vara en inspirerande miljö full av möjligheter. Detta ska uppnås genom kontraster, kreativitet och nyfikenhet så att kommunen skapar de bästa förutsättningarna för en hållbar framtid. De sju målområdena är:

- Att möjliggöra Botkyrkabornas medskapande av samhället
- Att möjliggöra Botkyrkabornas behov av livslångt lärande
- Att möjliggöra arbete och företagande för Botkyrkaborna
- Att möta Botkyrkabornas behov av stöd för att leva ett självständigt liv
- Att möta Botkyrkabornas behov av gemenskap, rörelse och ett rikt kulturliv
- Att skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna
- Kommunen som organisation

Inom respektive målområde finns ett eller flera fullmäktigemål. Målprocessen har reviderats något sedan föregående års granskning. 2016 hade kommunen sex målområden och fullmäktigemålen har i vissa fall modifierats. Exempelvis hade kommunen ett mål 2016 om att Botkyrkaborna ska ha mer jämlika förutsättningar och möjligheter. Kommunfullmäktige har beslutat att även lyfta in jämställdhet inom samma målområde 2017.

Fullmäktigemålen och antalet indikatorer har dock varit konstant till antalet. I bilaga 2 återges målområden, fullmäktigemål och indikatorer avseende 2017 och i bilaga 3 finns motsvarande mål för 2016.

Nämnderna formulerar varje år specifika mål och åtaganden som knyter an till kommunens övergripande målområden. Utvärderingen av respektive mål redovisas på aggregerad nivå för nämnderna i årsredovisningen.

3.2.1. Iakttagelser

Finansiella mål

I årsredovisningen görs en avstämning mot kommunens två finansiella mål för god ekonomisk hushållning som fastställts i budget 2017. Kommunfullmäktige har fastslagit två finansiella mål avseende 2017 och av årsredovisningen framgår att båda målen – i likhet med föregående år – är uppfyllda.

Tabell 2: Finansiella mål 2017

Finansiella mål	Utfall 2017	Måluppfyllelse
Resultatmål Kommunens balanskravsresultat ska uppgå till minst 0,6 procent av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag.	2,7 %	Uppfyllt
Investeringsmål Självfinansieringsgraden av kommunens investeringar ska vara minst 45 procent	128 %	Uppfyllt

Vi noterar att målet för balanskravsresultatet har justerats ner med 0,1 procentenheter och att målet avseende självfinansieringsgrad har ökat med 10 procentenheter jämfört med föregående år. I budgeten 2017 fastslogs att kommunens budgeterade resultat för 2017 bedömdes vara relativt lågt samtidigt som investeringsbehoven bedömdes som omfattande. I efterhand kan konstateras att kommunen även hade uppfyllt resultatmålet 2016.

Mål för verksamheten

I årsredovisningen görs en avstämning mot fullmäktiges mål för verksamheten som fastställts i budget 2017. Fullmäktige har identifierat sju strategiska målområden som utvärderas utifrån 13 mål och 41 indikatorer. Bedömningen baseras på utvecklingen över tid med hjälp av trafikljusmodellen – grönt innebär att utvecklingen går åt rätt håll, gult att utvecklingen varken är positiv eller negativ, rött att utvecklingen går ut fel håll och vit att det inte går att bedöma utvecklingen.

Utvärdering görs således inte mot en uppsatt målnivå utan bedömningen utgår från utvecklingen inom respektive målområde. Flera indikatorer utvärderas utifrån historiska förhållanden till följd av att det inte finns aktuella uppgifter. Som exempel kan nämnas att

den senaste mätningen av självskattad hälsa utfördes 2014, och därför utgår bedömningen från daterade uppgifter.

Följande statistik återrapporteras i årsredovisningen 2017:

- **Utvecklingen för 14 indikatorer går åt rätt håll**
- **Utvecklingen för 20 indikatorer är varken positiv eller negativ**
- **Utvecklingen för 5 indikatorer går åt fel håll**
- **Utvecklingen för 2 indikatorer går inte att bedöma**

Även nämnderna upprättar inför varje år verksamhetsmål utifrån kommunfullmäktiges målområden som ska återspegla hur nämnderna bidrar till att uppfylla de övergripande målområdena. I tabellen nedan framgår nämndernas egen skattning av måluppfyllelse. Inom parentes presenteras bedömningen från 2016. Det bör understrykas att antalet målområden har ökat från sex till sju, vilket gör att jämförelser mellan åren inte är möjliga fullt ut.

Tabell 3: Nämndernas måluppfyllelse

Nämnd	Antal målområden			
KS	3 (6)	0 (1)	3 (5)	0 (0)
TN	7 (6)	6 (2)	1 (4)	0 (0)
UN	5 (6)	1 (3)	4 (3)	0 (0)
SN	7 (5)	2 (1)	5 (4)	0 (0)
VON	6 (6)	2 (3)	4 (3)	0 (0)
SBN	6 (6)	4 (1)	2 (5)	0 (0)
MHN	7 (6)	6 (6)	1 (0)	0 (0)
KFN	7 (6)	6 (5)	1 (1)	0 (0)
Avux	5 (0)	4 (0)	1 (0)	0 (0)
Totalt	53 (47)	31 (22)	22 (25)	0 (0)

	God måluppfyllelse
	Godtagbar måluppfyllelse
	Ej godtagbar måluppfyllelse

Vid granskningen föregående år konstaterades att det pågick ett arbete med att utveckla målprocessen med en tydligare anknytning till verksamhetens aktiviteter. Vi noterar att andelen målområden som nämnderna utvärderas utifrån har minskat. I granskningen 2016 utvärderades samtliga nämnder förutom socialnämnden utifrån samtliga sex målområden. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningen tillämpade inte bedömning enligt trafikljusmodellen. I årsredovisningen 2017 framgår att fyra av nio nämnder utvärderas utifrån samtliga målområden. Kommunstyrelsen utvärderades utifrån samtliga målområden år 2016, men endast tre av sju målområden under 2017.

I årsredovisningen 2016 var nämndernas sammanvägda andel målområden som uppvisade god måluppfyllelse 47 procent, medan motsvarande siffra var 58 procent år 2017. Det är framför allt tekniska nämnden och samhällsbyggnadsnämnden som uppvisar

högre måluppfyllelse. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden har börjat tillämpa trafikljusmodellen under 2017 och självskattningen visar på ett högt resultat, vilket bidrar till en allmänt högre måluppfyllelse.

I likhet med föregående års granskning redovisar ingen nämnd ej godtagbar måluppfyllelse för något målområde.

3.2.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att årets resultat är förenligt med fullmäktiges mål för god ekonomisk hushållning ur det finansiella perspektivet. De två finansiella målen är uppfyllda. Vi noterar att både resultatmålet och investeringsmålet har justerats sedan föregående granskning.

Vi bedömer, utifrån årsredovisningens återrapportering, att verksamhetens utfall är förenligt med fullmäktiges övergripande mål för verksamheten. Fullmäktige har beslutat om nya målområden och delvis reviderat fullmäktigemålen. Bedömningen baseras på att majoriteten av indikatorerna påvisar förbättrade förhållanden jämfört med föregående år. Nämndernas sammanvägda andel målområden som uppvisade god måluppfyllelse har ökat från 47 procent till 58 procent. Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden har börjat tillämpa trafikljusmodellen under 2017 och självskattningen visar på ett högt resultat.

Vi är dock av uppfattningen att kommunen bör förtydliga utvärderingen av måluppfyllelsen för de 13 målen och inte endast beskriva utvecklingen av indikatorerna. Vidare anser vi att utvärderingen av måluppfyllelsen skulle framstå som mer objektiv om förutbestämda målnivåer angavs i budgeten. På detta sätt skulle målprocessen bli mer transparent i och med att fullmäktige på förhand definierar vilka värden som krävs för olika måluppfyllelsenivåer.

3.3. Rättvisande räkenskaper

3.3.1. Iakttagelser

Resultaträkning

Resultaträkningen är uppställd enligt KRL 5.1 och omfattar tillräckliga noter.

Resultaträkningen redovisar i allt väsentligt kommunens intäkter och kostnader för året samt hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Jämförelse med föregående år lämnas för varje delpost.

Årets resultat är positivt och uppgår till 261,3 mnkr (281,2 mnkr). Resultatet innebär en positiv avvikelse mot budget med 274,3 mnkr. Av lämnade resultatkommentarer redogörs för budgetavvikelserna, som främst beror på ett mer positivt exploateringsnetto än budgeterat, fastighetsförsäljning, avkastning från pensionsavsättningar och nämndernas positiva budgetutfall. Större jämförelsestörande poster under året är nettointäkter från exploateringsverksamheten 51 mkr, reavinst vid försäljning av vård- och omsorgsfastigheten Samariten 68 mkr, avkastning från pensionsavsättningar 51 mkr. Den totala reavinsten vid försäljning av Samariten uppgick till ca 183 mkr varav 68 mkr påverkat årets resultat och resterande 114 mkr periodiserats och intäktsför under kommande 16 år. I jämförelse med föregående år har verksamhetens intäkter minskat

med fem procent (64,4 mnkr) vilket främst förklaras av minskade bidrag från staten m.fl. samt lägre intäkter avseende exploatering. Verksamhetens kostnader har ökat med fem procent (290,9 mnkr) vilket främst förklaras av ökade kostnader för köp av verksamhet, personalkostnader samt externa lokalhyror. Avskrivningarna har minskat med 11 procent (32,4 mnkr).

Tabell 4: Årets resultat

Resultaträkning, mnkr	Utfall 2017	Budget 2017	Budgetavvikelse	Utfall 2016
Verksamhetens intäkter	1 251,0		1 251,0	1 315,4
Verksamhetens kostnader	-5 824,5	-4 709,5	-1 115,0	-5 533,6
Avskrivningar	-258,1	-257,0	-1,1	-290,5
Verksamhetens nettokostnader	-4 831,6	-4 966,5	134,9	-4 508,7
Skatteintäkter	3 470,6	3 447,5	23,1	3 288,4
Utjämning och statsbidrag	1 536,4	1 504,5	31,9	1 457,8
Finansiella intäkter	142,1	82,0	60,1	94,6
Finansiella kostnader	-56,2	-80,5	24,3	-50,9
Årets resultat	261,3	-13,0	274,3	281,2

* Nettobudget

Vid granskningen av resultaträkningen har vi inte identifierat några väsentliga avvikelser. Dock uppfyller kommunen inte RKR´s krav på komponentavskrivning fullt ut ännu, vilket innebär en avvikelse från god redovisningssed. Redogörelse för resultateffekterna av den uteblivna tillämpningen av komponentavskrivning avseende äldre investeringar saknas, vilket vi anser vara otillfredsställande. En osäkerhet finns därmed i bedömningen av huruvida räkenskaperna är rättvisande kopplat till bristande tillämpning av komponentavskrivning gällande äldre anläggningstillgångar.

Därtill noterades vid granskning av resultaträkningen att risk finns för bristfällig matchning avseende intäkter och kostnader kopplade till försäljning av exploateringsstillgångar. Denna iakttagelse gjordes även vid en fördjupad granskning av exploateringsredovisningen som PwC, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna, genomförde under 2017. Totalt har kommunen sålt exploateringsfastigheter för 63,1 mkr till ett bokfört värde om 12 mkr under 2017, d.v.s. redovisar en vinst under 2017 uppgående till 51,1 mkr.

Balansräkning

Balansräkningen är uppställd enligt KRL och omfattar tillräckliga noter.

Balansräkningen redovisar i allt väsentligt kommunens tillgångar, avsättningar och skulder per balansdagen. Balansposterna existerar, är fullständigt redovisade, rätt periodiserade samt har värderats enligt principerna i KRL.

Från och med 2014 finns ett specifikt krav på komponentavskrivning av kommunens materiella anläggningstillgångar (RKR 11.4). Kommunen uppfyller ännu inte denna rekommendation helt. Under 2017 har alla årets reinvesteringar och byggprojekt som ianspråktagits under året komponentindelats och komponentavskrivningen har påbörjats. Under första halvåret 2018 kommer alla byggprojekt som har ianspråktagits under 2015

och 2016 att delas in i komponenter och komponentavskrivningen att påbörjas enligt samma modell som för 2017 års byggprojekt. Under andra halvåret 2018 kommer alla byggprojekt som har ianspråktagits under 2014 och tidigare med restvärde 15 mkr per 2017-12-31 att delas in i komponenter enligt schablonmetod som RKR föreskriver. Beslut om ovanstående förfarande tog kommunstyrelsen beslut om under 2017. I granskningen av kommunens fastigheter har vi inte kunnat stämma av existens och fullständighet på totalen på ett enkelt sätt. Detta eftersom anläggningsregistret inte innehåller fastighetsbeteckningar. Denna problematik noterades även i granskningen av anläggningsredovisning som PwC, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna, genomförde under 2016. Kommunen genomför inga inventeringar av fastighetsbeståndet och inte heller några avstämningar mellan anläggningsregistret mot Lantmäteriverket, vilket enligt uppgift förklaras av att det saknas fastighetsbeteckningar i kommunens anläggningsregister. Vi kan därför varken till- eller avstyrka fullständighet och existens i anläggningsregistret.

Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalysen är uppställd i enlighet med gällande rekommendation. Den omfattar tillräckliga noter. Överensstämmelse med övriga delar av årsredovisningen finns.

Sammanställda räkenskaper

De sammanställda räkenskaperna är uppställda jämte kommunens räkenskaper och omfattar motsvarande noter. Uppställningen följer god redovisningssed.

Konsolideringen innefattar samtliga de företag som enligt kraven i RKR:s rekommendation 8.2 Sammanställd redovisning ska ingå. Eliminering av koncerninterna poster har i allt väsentligt utförts.

Tilläggsupplysningar och redovisningsprinciper

Årsredovisningen lämnar i allt väsentligt tillräckliga tilläggsupplysningar och redogör i allt väsentligt för tillämpade redovisningsprinciper i tillräcklig omfattning.

Dock noteras följande:

- ***Rekommendation nr 7.1 Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser***

En sammanställning av pensionsåtagandet och pensionsmedel finns, men är inte fullständig i förvaltningsberättelsen utan är fördelad på flera noter och ställen i årsredovisningen.

- ***Rekommendation nr 11.4 Materiella anläggningstillgångar***

Kommunen har inte anpassat sig till rekommendationen fullt ut, vilket framgår av redogörelserna ovan.

3.3.2. Revisionell bedömning

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och upprättade i enlighet med god redovisningssed med nedanstående reservation.

Avvikelse mot god redovisningssed har påträffats avseende komponentavskrivning av materiella anläggningstillgångar. Kommunen uppfyller ännu inte gällande redovisningsrekommendation helt. Under 2017 har alla årets reinvesteringar och byggprojekt som färdigställt och ianspråktagits under året komponentindelats och komponentavskrivning har påbörjats. Huvuddelen av de äldre investeringarna kommer, enligt beslut från kommunstyrelsen, att indelas i komponenter under 2018. Kommunen har under den treårsperiod som följt efter den nya redovisningsrekommendationen varit aktuell genomfört omfattande investeringar samtidigt som en bedömning av effekterna av komponentavskrivning för äldre investeringar saknas. Sammantaget leder detta till att det finns en osäkerhet i de redovisningsmässiga effekterna varför vi inte kan uttala oss om huruvida kommunens räkenskaper är rättvisande avseende redovisning av anläggningstillgångar och dess effekter på såväl resultat- som balansräkningen.

2018-04-12

Anders Hägg
Uppdragsledare

Sonja Moré
Projektledare

Bilaga 1: Balanskravsresultat

	Mnkr
Årets resultat enligt resultaträkning	261,3
– Reducering av samtliga realisationsvinster	-68,2
+ Justering för realisationsvinster enligt undantagsmöjlighet	
+ Justering för realisationsförluster enligt undantagsmöjlighet	
+ Orealiserade förluster i värdepapper	6,7
– Justering för återföring av orealiserade förluster i värdepapper	
= Balanskravsresultat	199,8
Avkastning pensionsavsättning	-57,1
Återföring pensionsavsättning för pensionsutbetalningar	
Överskott VA	-8,5
= Justerat balanskravsresultat	134,2

Bilaga 2: Målområde, fullmäktigemål och indikatorer (2017)

Målområde	Fullmäktigemål	Bedömning indikatorer
1. Möjliggöra Botkyrkabornas medskapande av samhället	1. Botkyrkaborna är mer delaktiga i samhällsutvecklingen	1.1
		1.2
	2. Botkyrkaborna har mer jämställda och jämlika förutsättningar och möjligheter	2.1
		2.2
		2.3
2. Fler Botkyrkabor kan försörja sig på eget arbete och företagande	3. Botkyrka erbjuder en likvärdig och kompensatorisk skola där samtliga barn och elever ges de bästa förutsättningarna för lärande och goda kunskapsresultat	3.1
		3.2
		3.3
3. Att möjliggöra arbete och företagande för Botkyrkaborna	4. Fler Botkyrkabor kan försörja sig på eget arbete och företagande	4.1
		4.2
		4.3
	5. Botkyrka attraherar fler företag särskilt inom miljö, hälsa och kreativa näringar	5.1
		5.2
		5.3
		5.4
		5.5
		5.6
4. Att möta Botkyrkabornas behov av stöd för att leva ett självständigt liv	6. Botkyrkas äldre lever ett mer aktivt liv och får den vård och omsorg de behöver	6.1
		6.2
5. Att möta Botkyrkabornas behov av gemenskap, rörelse och rikt kulturliv	7. Botkyrkaborna är friskare och mår bättre	7.1
		7.2
		7.3
	8. Kommunen stimulerar kreativitet och entreprenörskap	8.1a
		8.1b
	9. Fler Botkyrkabor har möjlighet att uppleva och skapa kultur	9.1

		9.2
6. Att skapa en god och trygg livsmiljö för Botkyrkaborna	10. Fler företag och hushåll är fossilbränslefria och energieffektiva	10.1
		10.2
	11. I Botkyrka byggs fler attraktiva bostäder för ökad variation och mer levande stadsmiljöer	11.1
		11.2
		11.3
7. Kommunen som organisation	12. Effektiv organisation med ökad kvalitet och rätt kompetens	12.1
		12.2
		12.3
		12.4
		12.5
		12.6
		12.7
	13. Klimatneutral kommunal organisation senast 2020	13.1
		13.2
		13.3
		13.4

Bilaga 3: Målområde, fullmäktigemål och indikatorer (2016)

Målområde	Fullmäktigemål	Bedömning indikatorer	
1. Medborgarnas Botkyrka	1. Botkyrkaborna är mer delaktiga i samhällsutvecklingen	1.1	
		1.2	
		2.1	
	2. Botkyrkaborna har mer jämlika förutsättningar och möjligheter	2.2	
		2.3	
		3. Botkyrkaborna är friskare och mår bättre	
	2. Framtidens jobb	4. Fler Botkyrkabor kan försörja sig på eget arbete och företagande	3.1
			3.2
			3.3
5. Botkyrka attraherar fler företag, särskilt inom miljö, hälsa och kreativa näringar		4.1	
		4.2	
		4.3	
		5.1	
		5.2	
		5.3	
3. Välfärd och kvalitet för alla	6. Kunskapsresultaten och skillnader beroende på kön och social bakgrund minskar	5.4	
		5.5	
		6.1	
	7. Botkyrkas äldre lever ett mer aktivt liv och får den vård och omsorg de behöver	6.2	
		6.3	
		7.1	
4. Grön stad i rörelse	8. Fler företag och hushåll är fossilbränslefria och energieffektiva	7.2	
		8.1	
	9. I Botkyrka byggs fler attraktiva bostäder för ökad variation och mer levande stadsmiljöer	8.2	
		9.1	
		9.2	
		9.3	
5. Kultur och kreativitet ger kraft	10. Kommunen stimulerar kreativitet och entreprenörskap	10.1a	
		10.1b	
	11. Fler Botkyrkabor har möjlighet att uppleva och skapa kultur	11.1	
		11.2	

6. En effektiv och kreativ kommunal organisation	12. Effektiv organisation med ökad kvalitet och rätt kompetens	12.1
		12.2
		12.3
		12.4
		12.5
		12.6
		12.7
	13. Fossilbränslefri kommunal organisation 2015	13.1
		13.2
		13.3
		13.4